Nybro kommuns
kulturmiljöprogram

GULLASKRUV SÄTERI

Hälleberga socken

Länsstyrelsen
Kalmar län

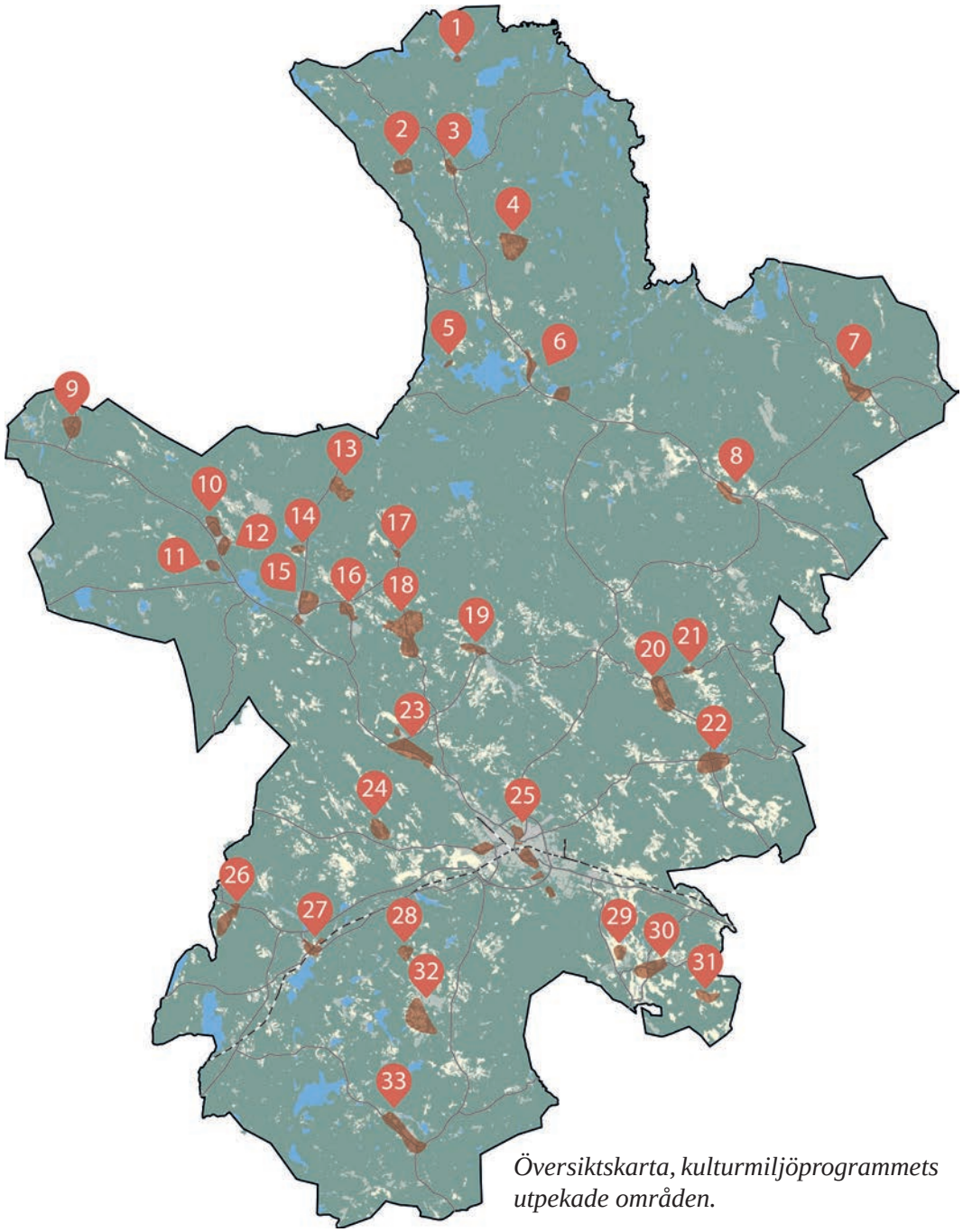
NYBRO
KOMMUN

KALMAR LÄNS MUSEUM

Kulturmiljöprogrammet omfattar 33 områden på olika platser i kommunen.

Arbetet möjliggjordes tack vare ekonomiskt stöd från Länsstyrelsen. Kalmar läns museum anlitades för inventering och beskrivning av Kulturmiljöprogrammets områden. Layout och sammanställning har gjorts av Nybro kommun.

1. Skoga
2. Lindshult
3. Kråksmåla
4. Torshult, Torshultamåla
5. Uvafors
6. Alsterbro, Sandslätt
7. Rugstorp, Abbetorp
8. Bäckebo
9. Målerås
10. Gullaskruv bruksort
11. Barkeström
12. Hälleberga
13. Applaryd
14. Gullaskruv säteri
15. Orrefors
16. Flygsfors
17. Gadderås
18. Skedebäckshult
19. Flerohopp
20. Gunnabo
21. Duvetorp
22. Kristvallabrunn
23. Brånahult
24. Holmen, Göttorp
25. Nybro stad
26. Kopparfly
27. Örsjö
28. Ebbehult
29. Gårdsryd
30. S:t Sigfrid
31. Brändebo
32. Agebo
33. Alsjöholm

Översiktskarta, kulturmiljöprogrammets utpekade områden.

Läsanvisning

HUVUDOMRÅDE

Här lär du först känna kulturmiljön. Huvudområdet är ett större område som ger en övergripande kunskap om kulturmiljöns landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling.

KÄRNOMRÅDE

Här får du en djupare beskrivning av områdets värden. Kärnområdet har särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.

HISTORIK

Här hittar du berättelser om människor och andra viktiga företeelser som präglat kulturmiljön. En förklaring till varför de höga kulturhistoriska värdena finns på platsen.

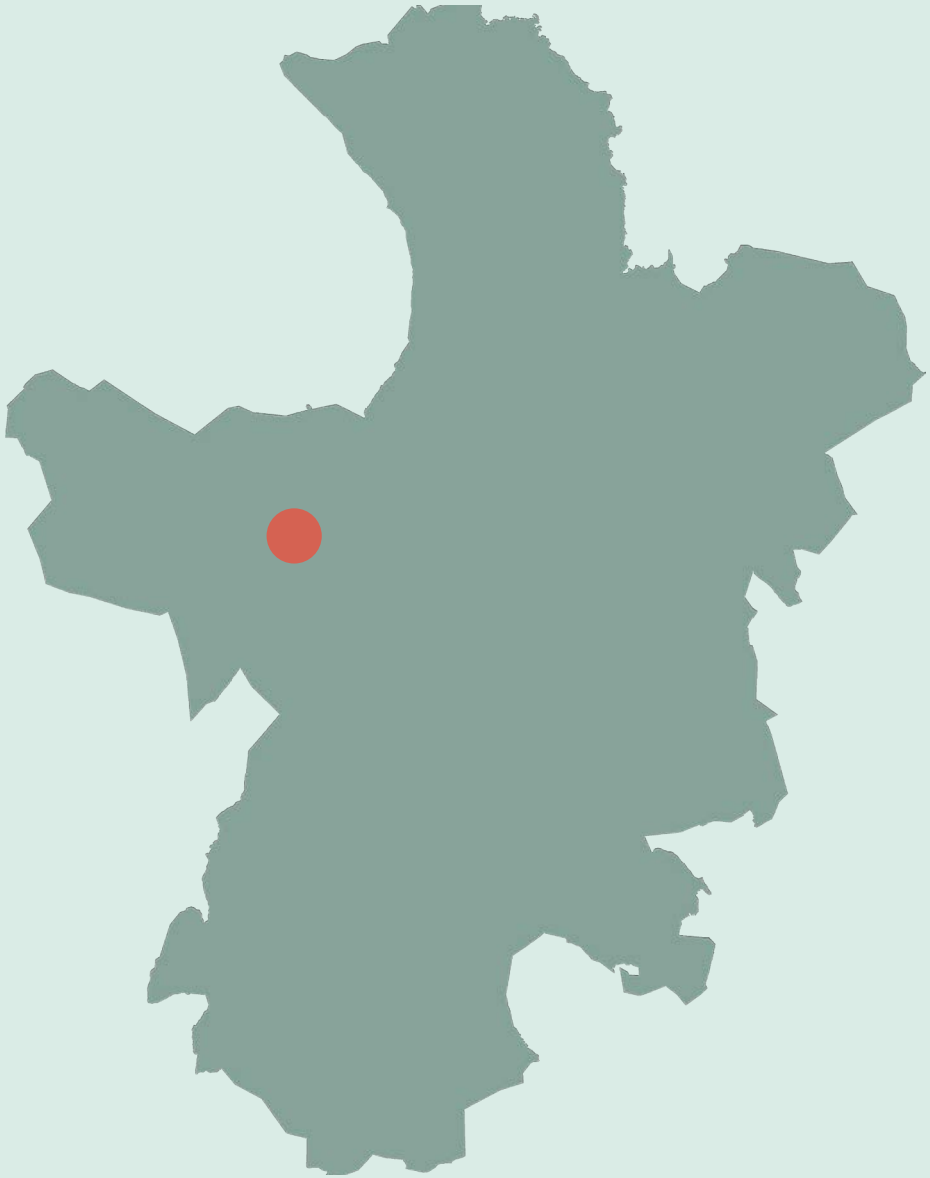
I FRAMTIDEN

Här ges förslag på förhållningssätt inför framtiden för hur kulturmiljön kan bevaras och utvecklas.

I texten finns siffror inom parentes (1), de hjälper dig att hitta rätt i kartorna för huvud- och kärnområdet.

Bilder är tagna av Kalmar läns museum där inget annat anges.
Text: Susann Johannisson och Ellen Olsson Kalmar läns museum
Arkeologi: Helena Victor, Kalmar läns museum
Layout: Nybro kommun
Senaste revidering: 2024-12-12

Kulturmiljöerna i Nybro kommun är levande miljöer under ständig förändring. Därför finns det risk att utskriven eller tryckt kopia av kulturmiljöprogrammet inte är den senast uppdaterade versionen. På nybro.se finns den senaste versionen digitalt.

Gullaskruvs säteri är beläget norr om Orrefors samhälle i närheten av Gullaskruvssjön. Området är utpekat av länsstyrelsen (1997) som ett område med högt naturvärde, klass III, vilket till stor del är baserat på odlingslandskapets värden (nummer 34 i Nybro kommun).

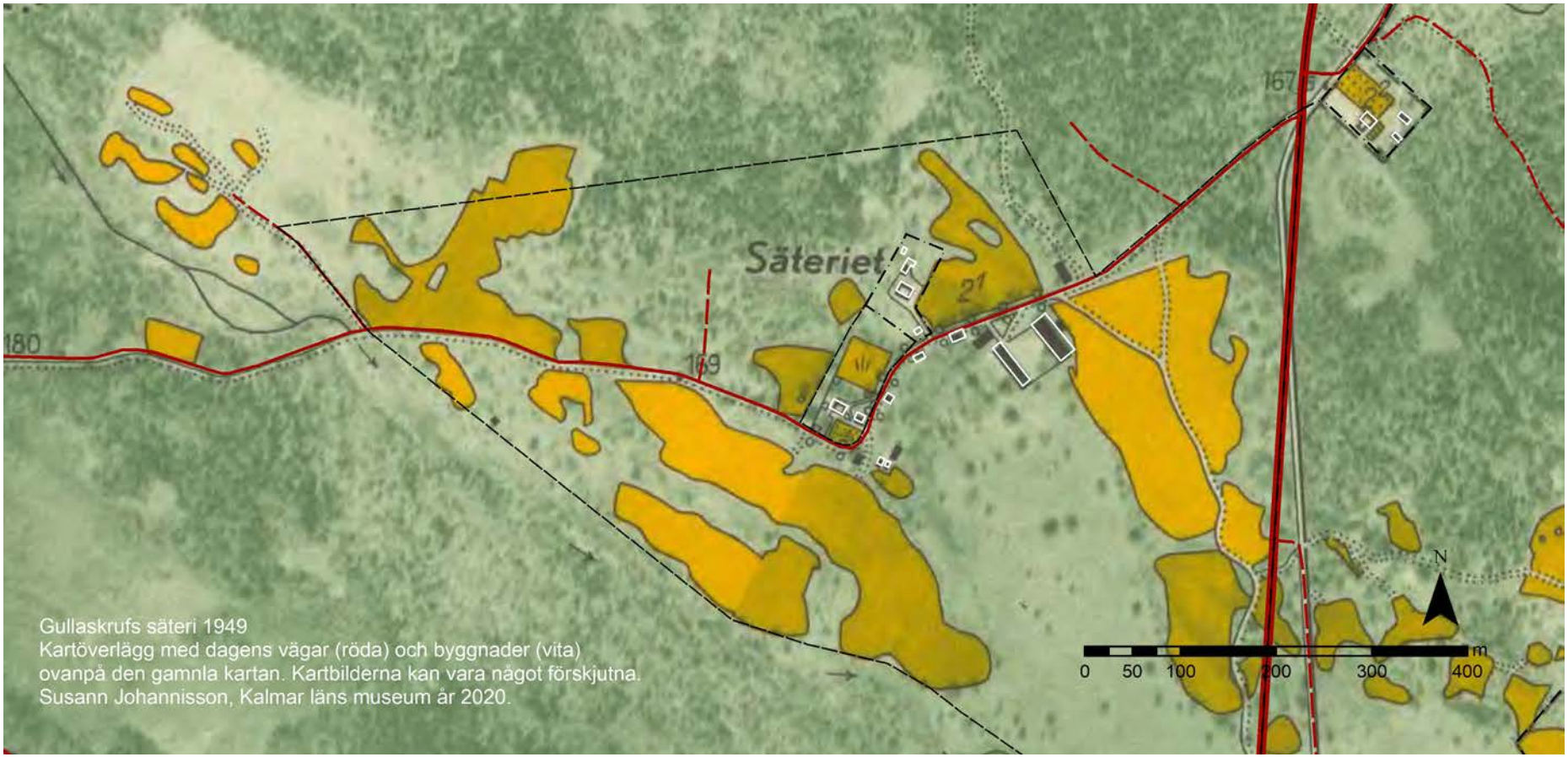
Huvudområde

Huvudområdet är ett större område som ger en övergripande kunskap om kulturmiljöns landskapliga förutsättningar och bredare historiska utveckling.

Tubbemad
Gullaskruvssjön
Björkön
Flyet
Skogstorp
Rödaledsmossen
Taskegöl
Fiskaretorpet
Gullaskruv
Säteriet
Slaggvarp
Rödaled
Djurh
Huvudområde
Kärnområde
Fornminne
N

Beskrivning av huvudområdet

Gullaskruv säteri hör till en av de största egendomarna i Hälleberga socken, och är en viktig del av socknens historia. Säteriets två gamla flygelbyggnaderna finns sedan 1936 på friluftsmuseet Skansen i Stockholm. På Gullaskruvs säteri finns andra bevarade byggnader från främst perioden andra halvan av 1700-talet till början av 1900-talen. Särskilt kulturhistoriskt intressanta är den så kallade Jungfruburen, magasinet och ladugården. Säteriet ligger mellan en långsträckt åsrygg söder om gården och Gullaskruvssjön norr om gården.

Ekonomiska kartan från 1949 visar säteriet, dess beyggelse, åkrar och läget söder om Gullaskruvssjön.

Odlingslandskapet

Kring säteriet finns odlingsmarker och äldre ängsmarker av kulturhistoriskt intresse, som är nyrestaurerade. Det finns många grova ädellövträd av ek, ask och alm, vissa träd med avsevärd omkrets. Kraftiga och fint staplade stenmurar finns längs med vägarna kring säteriet, vilka förstärker karaktären av säterilandskap. Som ett tydligt spår över hur viktiga träden längs med vägen ansågs vara så finns det på flera ställen spår efter hur stenmurarna anpassats efter stammen på träden. Murarna har på vissa ställen byggts med halvrunda utbuktningar för träden. Både mitt i och utmed kanter av åkrar finns många odlingsrösen, vissa särskilt väl lagda.

Stora delar av landskapet kring säteriet präglas av åkermark med odlingsrösen.

En urgröpning i en av stenmurarna där det tidigare stått ett träd som man anpassat stenmuren efter.

Den slingrande grusvägen från öster möter det stora logtaket. Storleken berättar att gården är mer än en vanlig bondgård.

En av de stora stenmurarna som löper längs med vägarna kring säteriet. Just denna mur mäter drygt tre meter i bredd och 1,50 meter i höjd.

Grusvägen väster om gården går genom gammalt odlingslandskap, som har spår av långt brukande, som gamla grova ekar, ängsmark, stenmurar och odlingsrösen.

Fornlämningar

Det är ont om registrerade fornlämningar i området. En slaggvarp finns registrerad strax väster om säteriet. Med tanke på närheten till Orrefors (järnbruk) är det dock mycket sannolikt att det i området finns ytterligare fornlämningar med anknytning till järnframställning, som inte har hittats eller registrerats. Mitt i en äldre ängsmark norr om gården finns två stenmurar som byggts i V-form. Om de är odlingsrösen eller om de haft någon särskild funktion är inte klarlagt. Oavsett vilket bör dessa betraktas som rösen av kulturhistoriskt intresse som visar på forna tiders odling.

I ängsmarken nordväst om gården finns ett par stora stenmurar byggda i V-form.

Odlingslandskapet. Foto Nybro kommun.

Kärnområde

Kärnområdet har särskilt höga kulturhistoriska värden, med koncentrationer av kulturhistoriskt värdefulla byggnader, fornlämningar och/eller landskapsobjekt.

Kulturvärden inom kärnområdet

Gullaskruvs säteris historia är en viktig del av socknens historia. Säteriet har historiska kopplingar till både Orrefors järnbruk och Gullaskrufs glasbruk, genom glasbrukets grundare greven Axel Emil Lewenhaupt. Säteriets ursprungliga flygelbyggnader finns på Skansen i Stockholm, men en kopia bildar tillsammans med flera bevarade ekonomibyggnader ändå en kulturmiljö. Det omkringliggande landskapet med åkrar, ängsmark, gamla ekar och särskilt stora stenmurar visar också på säteriet som högreståndsmiljö.

Glas

Järn

Bondens landskap

Symbolerna hänvisar till den speciella kulturmiljöprofil som togs fram för Nybro kommun 2019.

I området Gullaskruv säteri finns exempel på kulturmiljöer ur kategorierna glas, skog, järn, möten och vatten.

Gullaskruv
Säteriet
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
Numrering av objekt
Huvudområde
Kärnområde
Fornminne
N

1. Säteritomt
2. Ladugårdsplan
3. Kopia av flygelbyggnad från 1936
4. Jungfruburen
5. drängstuga
6. F.d. arbetarbostad
7. bodar
8. grund efter brygghus
9. jordkällare
10. ladugård
11. loge
12. magasin
13. Plats för det tidigare stall
14. Plats för tidigare magasin
15. Vedbod/garage

Säteritomten

På platsen för Gullaskruvs säteri, här kallad säteritomten (1), finns idag en kopia av en äldre flygelbyggnad från 1936 (3). Denna fungerar som gårdens huvudbyggnad, uppförd i 1½-våning med säteritak och dubbla skorstenar. Byggnaden har den genomgått förändringar, med betongpannor på taket och fönster av modern typ. Husets skala och form finns dock kvar. Intill huvudbyggnaden finns en timrad byggnad på hög stenfot. Huset kallas ”Jungfruburen” (4). Husets ålder är inte bekräftad. Ett dörr- och dörrfoder indikerar dock att huset skulle kunna vara från 1750–70-tal. ”Jungfruburen” är idag gårdens äldsta hus.

Det lilla hus som kom att kallas ”Jungfruburen” skulle kunna vara så gammalt som från cirka 1770. Sannolikt fanns kök i den höga bottenvåningen av sten och bostadsrum, kanske förvaringsrum, i träbyggnaden ovanpå. En tapetrest som påträffats i ett rum fanns också i de flyglar som flyttades till Stockholm. Skansen har låtit nytillverka dessa och tapetserat med denna tapet i en av de flyglar som står på friluftsmuseet.

Huvudbyggnaden (3).

Huvudbyggnad (3) och ”Jungfruburen” (4).

Den så kallade ”Jungfruburen” (4).

En av dörrarna i ”Jungfruburen” har stildrag som talar för tiden kring 1760–70-talen

Ett utsnitt ur ekonomiska kartan från 1949, med dagens byggnader (vita) och vägar (röda) ovanpå den gamla kartan. Kartorna visar vilka byggnader som finns kvar idag samt en del av de äldre byggnader som idag är borta, såsom brygghuset (8) och stallet (13) samt ytterligare en byggnad norr om logen. En allé längs med vägen mellan mangården och ladugården är tydligt utritad.

Flygbild över Gullaskruvs säteri som visar hur gården såg ut på 1950-talet. Till vänster syns jordkällare med tegeltak (9), två uthus/bodar (7), brygghus (8) (senare borta), huvudbyggnad (3) och ”Jungfruburen” (4). Till höger syns arbetarbostaden från 1936 (6), magasin (12), ett mindre stall (13) (senare borta), samt ladugård (10) och loge (11). Längst till höger syns ett magasin (14) som saknas idag. Runt husen syns det betade och brukade odlingslandskapet. Längs upp i bild syns Gullaskruvssjön.

Uthus

Mitt emot säteritomten finns två äldre bodar (7), varav den större har vällingklocka[1] på gaveln och ventilationshuv i trä på taket. Båda har karaktär av traditionella, nätta, trähus med faluröd locklistpanel, smala dörrar samt svarta och vita detaljer. Taken är enkla sadeltak täckta med äldre, handslaget, enkupigt lertegel, vilket är en viktig del av karaktären. Tegelpannor finns med stämpeln BP=Barkestorps tegelbruk[2]. Sannolikt är dessa återanvända från något av bostadshusen. Intill dessa byggnader har det tidigare även legat ett brygghus (8), vars främst gjutna grund ännu finns kvar. Strax sydväst om dessa finns en stor jordkällare (9). Utvändigt är hela källaren täckt med gräs. Väggar och entréparti är murade med natursten.

Del av en grund (8) efter ett brygghus.

Jordkällaren (9).

1 Nuvarande klocka är inköpt på auktion. Den vällingklocka som fanns på gården tidigare finns idag vid kyrkstallarna i Hälleberga.

2 Barkestorps tegelbruk utanför Kalmar anlades 1753 och var i drift fram till år 1900.

En timrad garagebyggnad, tidigare vedbod.

Två äldre bodar (7), med vällingklocka och ventilationshuv i trä.

Drängstugan och arbetarbostaden

Vid vägen som leder från mangården till ladugårdsplanen ligger en äldre drängstuga (5), hitflyttad hit från en annan plats inom säteriet omkring år 1900. Tidigare fungerade denna plats som brunnsplats. Den gamla, stensatta, brunnen finns fortfarande kvar under drängstugan. Vid vägen finns även ett timrat garage, tidigare vedbod[3](15). Nordost om säteritomten (1) ligger ett bostadshus (6) som byggdes av Nordiska museet som kompensation åt Orrefors bruk i samband med att flygelbyggnaderna flyttades till Skansen 1936. Huset är dock kraftigt förändrat eller ersatt med ett annat hus, inte likt ursprunglig byggnad. Vägen har kvar en del äldre träd, som tidigare bildade en allé.

Den före detta arbetarbostaden (6).

Drängstugan (5) som flyttades hit till den tidigare brunnsplatsen omkring år 1900. Brunnen finns bevarad under stugan.

Platsen för drängstugan innan stugan flyttades hit. Då fungerade platsen som brunnsplats, med en stor brunnsöverbyggnad i trä. Foto: Ur Jan Bretz privata samling.

3 Det skulle kunna vara så att detta hus är flyttat hit. Möjligen skulle det kunna vara samma byggnad som syns längst åt höger på flygbilden från 1950.

Drängstugan, magasinet och ladugårdsplanen.

Ladugårdsplanen

Säteriets ekonomibyggnader ligger samlade kring en egen gårdsplan (2), en bit ifrån säteritomten (1). Dessa består av en ladugård (10) och en loge (11). I närheten ligger också ett ålderdomligt sädesmagasin (12). Ekonomibyggnadernas olika ålder och stil speglar jordbrukets kontinuitet. Ladugården (10) förefaller vara från sekelskiftet 1900. Det är en timrad, lång, byggnad, med fasader som är klädda med faluröd locklistpanel. Fönstren är av trä och småspröjsade. Takkuporna är, tillsammans med gavlarna på ladugården, dekorerade med lövsågade takfotsbrädor. Portar och luckor är av trä och målade svarta. Idag ligger det ett korrugerat plåttak på ladugården (från början sannolikt enkupigt lertegel). Logen (11) är en lång och stor byggnad uppförd i stolpverkskonstruktion med panel. Huset saknar fönster. Det stora sadeltaket utgör den större delen av byggnadens volym täckt av sinuskorrugerad plåt.

Ladugården (10) är sannolikt uppförd kring sekelskiftet 1900. Dess storlek och utsmyckande detaljer talar för att gården var rik.

Ladugården (10).

Ängsmarker med lövträd, hassel, gamla grova ekar och odlingsrösen.

Logen (11) är en stor byggnad med ett dominerande tak.

Ladugård (10) och loge (11) ramar in en egen gårdsplan (2). Vy från sydost.

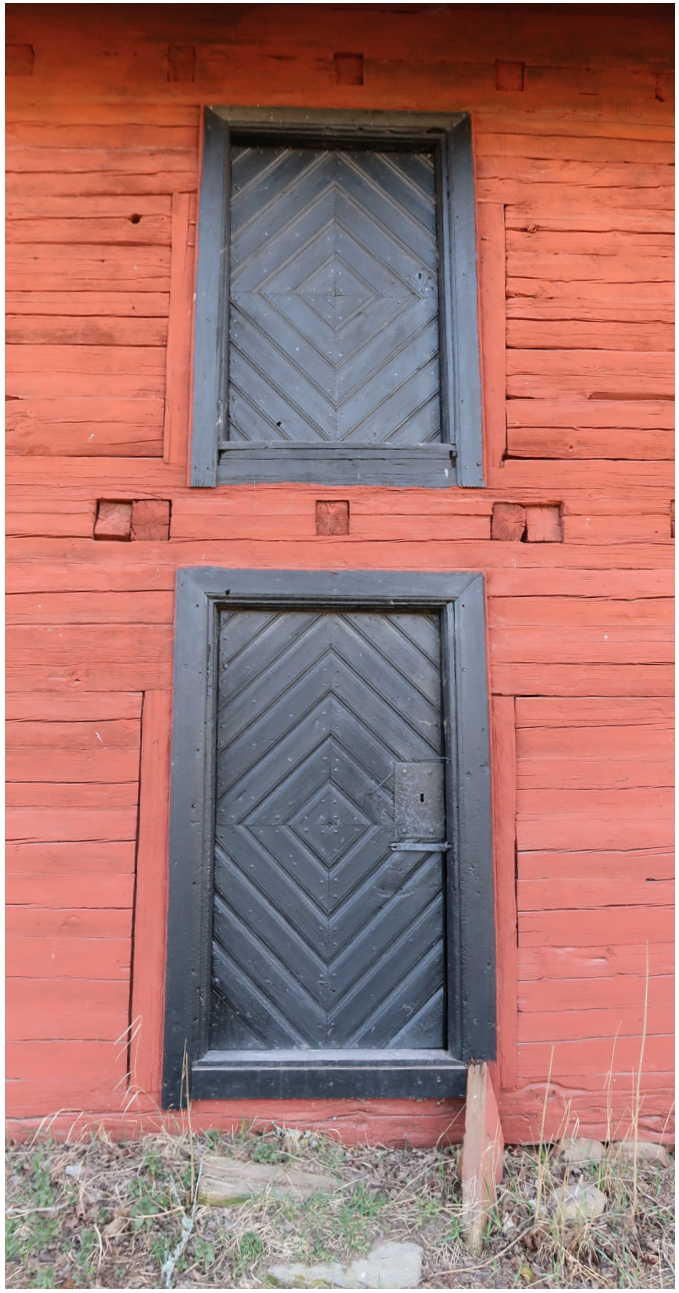
Sädesmagasinet (12) sägs vara från 1700-talet och är en knuttimrad byggnad vars konstruktion är synlig exteriört. Byggnaden består av två mindre byggnader som flyttats samman och fått ett gemensamt tak. Fasaderna är målade med röd slamfärg och på taket ligger enkupiga betongpannor. Även denna byggnad har en lövsågad takfotsbräda längs med gavelröstet, likt ladugården, troligen tillkommen i efterhand. Takfotsbrädor och vindskivor är målade vita och luckor samt dörrar svarta. Vissa foder är målade svarta och andra vita. Flera av dörrarna är till sin utformning mycket ålderdomliga vilket talar för att byggnaden har hög ålder. Den har i sig särskilda kulturhistoriska värden. Mellan ladugård och sädesmagasinet finns den plats där det tidigare låg en stallbyggnad (13).

Sädesmagasinet (10) tillhörande Gullaskruv säteri. Magasinsbyggnaden har tydliga knutar och är utsmyckad med lövsågade takfotsbrädor.

Sädesmagasinets dörrar är av ålderdomlig typ, med panel i ett rombmönster.

Skarven mellan sädesmagasinets två delar som talar för att byggnaden egentligen är två separata byggnader som ställts samman och fått ett gemensamt tak.

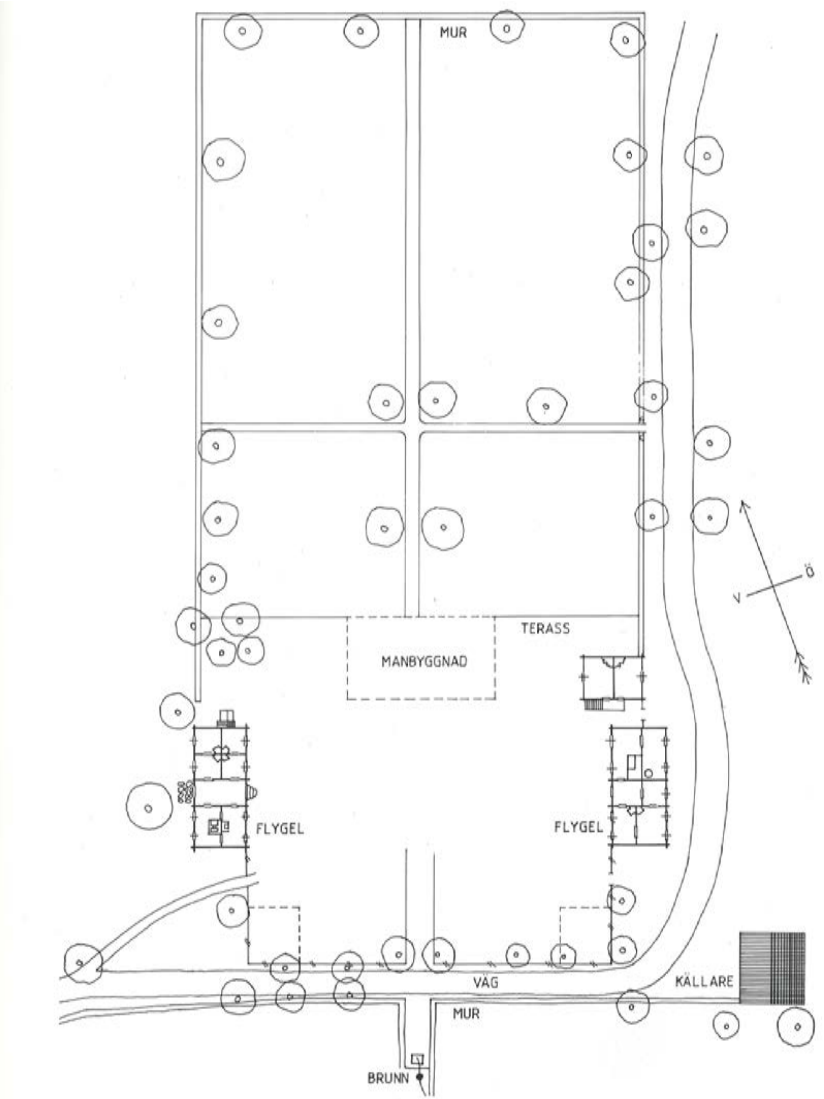
Historik

Här hittar du berättelser om människor och andra viktiga företeelser som präglat kulturmiljön.
En förklaring till varför de höga kulturhistoriska värdena finns på platsen.

Gullaskruvs säteris uppkomst

År 1545 dyker namnet Gullaskruv upp för första gången i skrift, i en så kallad jordebok, det vill säga en skattelängd, som kan berätta att i ”Gwllaskrwff” finns tre gårdar, två skattegårdar och en frälsegård. År 1644 kom familjen Silfversparre till takten i samband med att Nils Silfversparre lät uppföra ett säteri på ett näs i Orrasjön, Orranäs säteri, åt sin son Knut Silfversparre. Under säteriet Orranäs låg byarna Kvarntorp, Gullaskruv, Räveborg och Tikaskruv. Gullaskruv bestod vid den här tiden fortfarande av två skattegårdar och en frälsegård, och det är enbart frälsegården som Knut Silfversparre ägde i byn. Fem år senare, år 1651, har Knut Silfversparre av Kronan bytt till sig äganderätten till skattegård nr 1 i Gullaskruv. År 1655 görs denna skattegård om till säteri – Gullaskruv säteri.

Andra ägare som följde var Major Knut Silversparre (från 1651), hans änka Magdalena Ulfsparre (fram till 1686), överstelöjtnant Silversparre (fram till 1694), hovjägmästaren Lars Johan Silversparre (mellan 1734 och 1741), landshövding och friherre George Bogislaus Staël von Holstein (från 1741), generalmajor Samuel Ankarstierna (från år 1754), fröknarna Elisabeth, Lovisa och Johanna Ankarstierna (från 1767), kapten Klas Gustaf Lindsfelt (från 1783), Majoren och friherren Axel Gottlieb Palbitski (från 1789), därefter dennes måg landshövding Henning R Schmiterlöw (1795), brukspatron Karl Henrik Barchaeus (1824) och dennes måg majoren och friherren Evert Taube (1836), därefter Taubes änka friherrinnan Karolina Taube, född Barchaeus (från 1852) och hennes son Bernhard Taube (från 1874). Alla dessa ägare bodde inte på säteriet, utan i andra bostäder, till exempel i disponentvillan i Orrefors.

Planskiss över hur Gullaskruvs säteritomt såg ut enligt Nordiska museet rekonstruktion/ uppmätning från 1936.

Säteriet bestod på 1700-talet av en huvudbyggnad i två våningar med två flygelbyggnader. Det är okänt hur huvudbyggnaden såg ut, den brann så tidigt som 1764. Dåvarande ägaren, generalmajor Samuel Ankarstierna, kunde kvittera ut 480 daler silvermynt i brandskadeersättning ”för en nedbrunnen säterbyggning, bestående av fyra underrum samt förstuga mitt igenom, 28 alnar lång, 15 alnar bred och sex alnar hög, god och behållen med tegeltak”. Med moderna mått blir huset ca 16,8 m långt, nio m brett och 3,6 m högt. Denna huvudbyggnad återuppbyggdes aldrig utan man nyttjade istället flygelbyggnaderna som bostäder.

Jungfruburen

Det sägs att ”Jungfruburen” fått sitt namn eftersom gårdens pigor bodde här. Det sägs att flickorna skulle vara särskilt väl skyddade av det höga läget och genom att trappan var byggd som en löstagbar stege som kunde dras upp på kvällarn. På det viset kunde ingen obehörig klättra in.

År 1767 blev ”fröknarna Elisabeth, Lovisa och Johanna Ankarstierna” ägare till säteriet. Tidpunkten sammanfaller så väl med åldersbestämningen av en av ”Jungfruburens” ytterdörrar att man kan tänka sig att det var dessa tre systrar som faktiskt var upphovskvinnor till det ovanliga lilla huset. Det kanske var de som var de ”jungfrur” som skulle skyddas, och som namnet refererar till. Tre år tidigare, år 1764, hade huvudbyggnaden brunnit. Det skulle kunna vara så att ”Jungfruburen” byggdes först, innan uppförandet av de två flyglarna kom igång. Tankarna ovan är spekulationer, men inte osannolika.

Från herrgårdsepok till bruksepok

År 1824 förenades Gullaskruvs säteri med Orrefors bruk, då brukspatron Karl Henrik Barchaeus köpte fastigheten. År 1883 såldes säteriet till greve Axel Emil Lewenhaupt, varvid samhörigheten med Orrefors bruk upphörde. År 1893 anlade Lewenhaupt ett glasbruk i Villköl, som låg några kilometer väster om säteriet. Bruket hette från början Villköls glasbruk, men redan år 1896 ändrades firmastämpeln till LGG som stod för ”Lewenhaupt Gullaskrufs Glasbruk”. Det är på grund av glasbruket som orten Gullaskruv etableras på platsen. I december 1899 sålde Lewenhaupt alla sina egendomar i Hälleberga till J.A. Samuelsson, den nya ägaren till Orrefors bruk. På så sätt kom säteriet på nytt att hänga samman med Orrefors historia. I samband med detta var herrgårdsepoken över och ersattes med en bruksepok. Gullaskruvs säteri börjar nu arrenderas ut och byggnaderna används som arrendatorsbostad och arbetarbostad.

I början av 1900-talet påbörjades ett mycket omfattande arbete med att hugga ner de gamla skogarna runt Orrefors bruk. Denna historia hänger nära samman med både Orrefors och Barkeströms historia, men även med Gullaskruvs säteri. Många av skogshuggarna togs in utifrån, många från Värmland, liksom förmännen. Det är ganska troligt att arbetarbostaden användes som bostad till dem. De ville eller behövde också stall till sina arbetshästar. Därför byggdes ett stall på Gullaskruvs säteri som kom att kallas ”Värmlandstallet”. Detta har senare försvunnit.

Östra flygeln på Gullaskruvs säteri. Fotot är taget någon gång kring sekelskiftet 1900. Foto: Ur Jan Bretz privata samling.

Östra flygeln från 1927. Foto Nordiska museet.

Bilden visar hur västra flygeln ligger framför ”Jungfruburen”. Foto Paul Boberg, Kalmar läns museum.

Västra flygeln från 1927. Foto Nordiska museet.

Den nybyggda huvudbyggnaden från 1936 byggdes som en kopia av den östra flygeln. Sedan dess har byggnaden genomgått stora förändringar. Foto: Ur Jan Bretz privata samling.

Västra flygeln på Gullaskruvs säteri. Fotot är taget någon gång kring sekelskiftet 1900. Från början hade denna flygel samma utseende som den östra, men har någon gång byggts om så att säteritaket inte var kvar. Foto: Ur Jan Bretz privata samling.

Flytt till Skansen

”Skogaholm herrgård” på Skansen idag, med de två flygelbyggnaderna från Gullaskruv säteri. Foto: Skansen.

År 1935 bestämde sig Orrefors bruk för att sälja flyglarna på Gullaskruvs säteri. Två spekulanter fanns: Smålands museum i Växjö och Skansen i Stockholm. Den 8 april gick Skansen vinnande ur striden och i oktober 1936 påbörjades arbetet med att montera ner flyglarna. De flyttades till Skansen och blev flygelbyggnader till ”Skogaholms herrgård”. Den östra flygeln, som kallades arbetarbostaden när den låg vid Gullaskruvs säteri, hade någon gång byggts om så att säteritaket var försvunnet. Denna flygel hade dock ursprungligen varit identisk med den västra flygeln. När flygelbyggnaderna sedan monterades upp på Skansen återskapades säteritaket på denna, så att flyglarna utvändigt återigen var identiska.

I budet från Skansen ingick ett löfte om att ersätta de två nedmonterade flyglarna med en ny byggnad på platsen. I samband med att de två flyglarna monterades ned byggdes en kopia av den västra flygeln på plats i Gullaskruv. Kopian fick dock en ny placering, där säteriets huvudbyggnad en gång låg innan den brann ner 1764. Det är denna huvudbyggnad vi ser på platsen idag. Ytterligare ett bostadshus byggdes som ersättning en bit sydöst om gårdstomten. Detta bostadshus kom att användas som arbetarbostad, kanske både till personal på gården och från något av glasbruken i närområdet (Orrefors eller Gullaskruv). När det byggdes hade det formen av en enkel arbetarbostad, en långsmal låg byggnad, klädd med faluröd panel. Huset syns på flygbilden från 1950-talet. I modern tid har huset antingen ersatts med ett nytt hus eller byggts om totalt.

Efterkrigstiden, efter 1945

Under 1900-talet var bolaget Orrefors skogar fortsatt ägare till gården. Husen beboddes av arrendatorsfamiljer som drev jordbruk. I slutet av 1950-talet fanns 22 hektar åker på gården, vilket är samma ytor som finns in i våra dagar. På 1990-talet upphörde djurhållningen, vilket ledde till att de gamla ängs- och hagmarkerna började växa igen. Husen såldes ifrån till privata ägare. År 2008 kom en ny ägarfamilj till huvudgården och ett omfattande restaureringsarbete påbörjades på de igenväxta ängsmarkerna. Åkrarna har fortsatt hållits öppna genom vallodling och bete, där inhyrda djur gör stor nytta under sommarhalvåret.

Gullaskruv säteri i framtiden

Här ges förslag på förhållningssätt inför framtiden för hur kulturmiljön ska bevaras och utvecklas.

Utställningshallen. Foto Nybro kommun.

Nybro kommun vill att kommunens kulturmiljöer ska bevaras och utvecklas så att kommande generationer kan ta del av dem. Under rubriken "bevara" anges vad vi är skyldiga att ta hänsyn till enligt lag. Under rubriken "utveckla" finns tips om hur viktiga kulturmiljöer kan utvecklas och förvaltas så att deras värden finns kvar för eftervärlden. Tipsen kan rikta sig till Länsstyrelsen, kommunen och/eller till dig som privatperson.

Läs mer tips om hur du kan vara med och utveckla kulturmiljöer under "Generella råd" i Kulturmiljöprogrammets inledningskapitel.

Bevara

Jungfruburen (4) samt magasinet (12) ska betraktas som *särskilt värdefulla* enligt Plan- och bygglagens 8 kap. 13 §och 14 §.

Utveckla

Regelbunden skötsel och öppethållande av odlingslandskap och vägmiljöer är avgörande för tillgänglighet, upplevelser och kulturhistoriska värden i byn.

Säteriets kvarvarande byggnader bör bevaras. Vid framtida renoveringar bör huvudbyggnaden återställas. Fönster bör ersättas med sidohängda, massiva, träfönster med traditionella proportioner. Taket bör beläggas med lertegelpannor.

Det är av stor vikt att så många som möjligt av odlingslandskapets äldre ekonomibyggnader och stenkällare behålls. Byggnaderna kan gärna få nya användningssätt, även om det kan komma att kräva om- och tillbyggnader.

Eventuell ny bebyggelse kan tillkomma i området väster om säteritomten om det anpassas i placering och skala.

Referenser

Läs mer/referenser

Gullaskruvs säteri, Lars-Erik Larsson, Dock Måård och Niclas Svensson, artikel i: Adel, präster och vanligt folk – tusen år i Hälleberga (Hällebergaboken), Dokumentation o Glasbruksbygd, 2008.

Kronobergs Läns Herrgårdar, P.G. Vejde, Växjö 1928.

Sveriges bebyggelse: statistisk-topografisk beskrivning över Sveriges städer och landsbygd, Landsbygden, Kronobergs län, del 1, Sigurd Erixon (red),1960.

Natur i Östra Småland, Markus Forslund (red), Länsstyrelsen i Kalmar, 1997.

Kulturminnesvård i Nybro kommun, Nybro kommun, 1988.

Övriga referenser

Fornminneskartan: www.raa.se/fornsok
Historiska kartor: www.lantmateriet.se, historiska kartor